

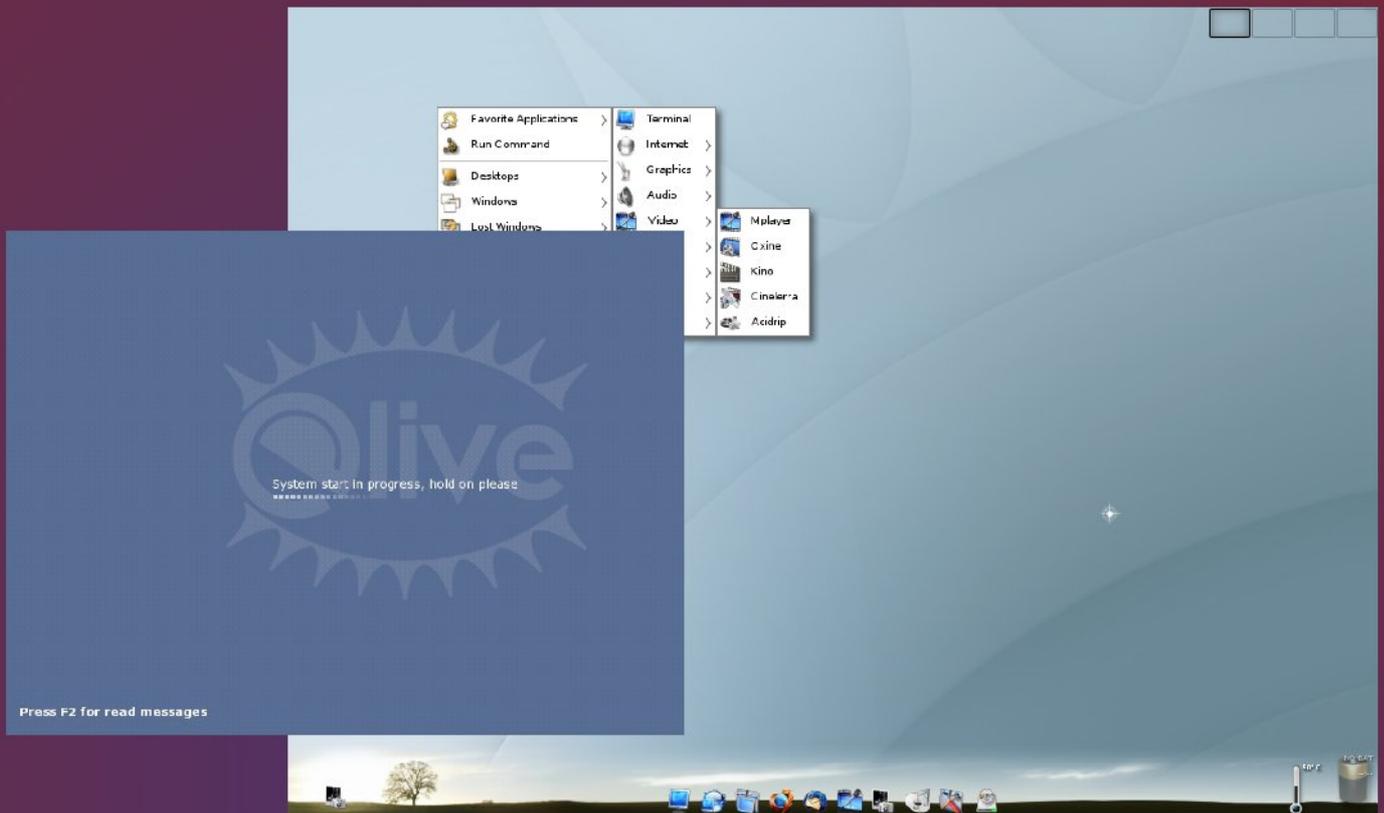

GNUzilla

Gnome 2.16
Glom
Upstart
855resolution

...

Elive 0.5

Elive revolution

Sadržaj

GNUzilla – oktobar 2006

Uplašili ste se, a?.....	3
Vesti.....	4

Distribucije

Distroflash.....	6
Distrowatch.....	8
Elive 0.5.....	9
Upoznavanje sa Ubuntuom.....	12

Softver

Glom 1.1.2.....	14
Gnome 2.16.....	17
855resolution.....	20
Upstart za Ubuntu.....	22

Sloboda

Debian u problemima.....	23
Kopirajt u digitalnoj eri.....	25
GNU Free Documentation License.....	27

GNUzilla

Magazin za popularizaciju Slobodnog softvera, GNU, Linux i *BSD operativnih sistema

Glavni i odgovorni urednik:

Ivan Jelić

Redakcija:

Marko Herman

Slađan Milošević

Marko Milenović

Petar Živanić

Aleksandar Urošević

Izvršni urednik:

Ivan Čukić

Lektura:

Maja Tomić

Saradnici:

Mladen Mirilović

Miloš Čapin

Tehnička obrada i dizajn:

Ivan Čukić

Priredivač:

Mreža za Slobodan Softver – FSN

<http://www.fsnsrbia.org>

URL adresa:

<http://www.gnuzilla.info>

Kontakt adresa:

kontakt@gnuzilla.info

IRC kontakt:

#gnuzilla na irc.freenode.org

Copyright © 2006 Free Software Network – FSN.

Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2 or any later version published by the Free Software Foundation; with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts. A copy of the license is included in the section entitled "GNU Free Documentation License".

Piše: **Ivan Jelić**
ivanjelic@gnuzilla.info

Uplašili ste se, a?

PIŠUĆI OVU UVODNU REČ PADA MI NA PAMET
PROMENA TERMINA IZLASKA NOVOG BROJA.

Da, definitivno bi bilo dobro napraviti fleksibilniji raspored objavljivanja novih brojeva. Na primer, očekujte novi broj do 10. u mesecu :)

Ovaj broj će verovatno da bude zatišje pred buru s obzirom na očekivana objavljivanja novih verzija nekoliko najpoznatijih distribucija. Ovoga puta sam se dohvatio Elive revolucije o čemu možete da čitate na narednim stranama GNUzille.

Nadam se da BSD korisnici neće da zamere što PCBSD 1.2 nije testiran za ovaj broj. Tačnije, jeste testiran i osim svežeg softvera nije doneo ništa interesantnije (što ne umanjuje njegov kvalitet), ali je nakon prosečne desktop mašine testiranje na laptopu dovelo do prilično loših rezultata. Nadam se da će ovaj sistem nastaviti svoj put ka desktopu, ali ako imate laptop i nemate puno vremena za podešavanja pover managementa i sličnih zavrzlama, instalirajte GNU/Linux. Da, kad smo kod toga, videćemo kako će se ponašati Desktop BSD...

Ovih dana smo preselili Ubuntu LoCo na novi domen, u trendu sa, nadam se, poslednjim izmenama ISO kodova za teritoriju na kojoj živimo, pa svim korisnicima

Ubuntua u Srbiji poporučujemo ili bolje rečeno nalažemo da koriste www.ubuntu-rs.org umesto starog domena, jer nešto od softvera valjano radi tek sa novim domenom.

Drago mi je što ne zaboravljam da svim čitaocima prenesem pozdrave od ljudi iz zajednice slobodnog softvera u indijskoj provinciji Goa, sa kojima sam ovih dana stupio u kontakt i naravno, odmah počeo da se hvalim. Iako, naravno, ništa ne razumeju, dizajn im se jako dopao kao i cela ideja, pa eto motiva za GNUzillu EE.

Sa ovim brojem je zvanično pala i još jedna reorganizacija, a ovom prilikom pozdravljamo nove urednike GNUzille: Slađane i Marko izrabljivaćemo vas što bolje možemo!

Konačno smo osposobili i email server, pa je kontakt adresa sada: kontakt@gnuzilla.info.

Vidimo se narednog meseca, nadam se što bliže prvom, a do tada – uživajte!

Piše i crta: **Javier Malonda** (escomposlinux.org)

Prevod: **Mladen Mirilović**

Linux kernel 2.6.18

Objavljena je finalna verzija novog kernela, i to prvog u seriji 2.6.18 koji nosi radni naziv "Jolly Roger", a nakon tri meseca rada. Nova verzija donosi dosta novina u odnosu na predhodnu 2.6.17 verziju.

Korisne adrese:

<http://www.kernel.org/>

Mozilla: Firefox i Thunderbird 1.5.0.7

Realizovane su nove nadogradnje postojećih verzija Firefoxa i Thunderbirda. Ova nadogradnja uglavnom donosi nove sigurnosne ispravke kao i ispravke grešaka koje su uočene do sada. Kao i uvek preporučujem da, ukoliko koristite ove programe, ažurirate svoje postoje instalacije na novu verziju.

Korisne adrese:

<http://www.mozilla.com/products/>

GNOME 2.16

Realizovana je finalna verzija novog GNOME grafičkog okruženja koja nosi oznaku 2.16. U ovoj verziji ima dosta novina i poboljšanja u odnosu na predhodnu 2.14 i možete je preuzeti sa zvanične gnome internet stranice.

Korisne adrese:

<http://www.gnome.org/>

<http://www.gnome.org/start/2.16/notes/C/>

OpenOffice.org 2.0.4 RC1

Realizovana je prva RC verzija novog OpenOffice.org 2.0.4. Kao što možete pretpostaviti urađene su neophodne ispravke propusta i grešaka koji su uočeni i trenutnoj 2.0.3 verziji, a određene stvari su i poboljšane.

Korisne adrese:

<http://download.openoffice.org/680/index.html>

Debian GNU/Linux 3.1r3

Debian tim je realizovao i treći po redu update (r3) za svoju aktuelnu stabilnu verziju Debiana GNU/Linux 3.1. Ovaj update dodaje određene sigurnosne zakrpe kao i ispravku određenih problema i grešaka koje su do sada uočene u glibc, GRUB, Perl, drugim paketima kao i u Debian instaleru.

Korisne adrese:

<http://ftp.debian.org/debian/dists/Debian3.1r3/ChangeLog>

SRB i RS

(dodao I. Č.)

Srbiji su najzad dodeljene dvoslovna (ISO 3116-1 Alpha-2) i troslovna (ISO 3116-1 Alpha-3) oznaka. Oznake SRB i RS su od početka bile predlog naše države ISO organizaciji. SRB je bila prihvaćena, dok je RS bila odbijena pod izgovorom da u skraćenici ne sme da se nalazi podatak o državnom uređenju. Posle toga je predlog Ministarstva spoljnjih poslova Republike Srbije, bio kontroverzna (reći ću samo toliko) skraćenica SS - „Srbi – Srbija“ koju je Internet zajednica dočekala sa negodovanjem, dok je ISO predlagao SP.

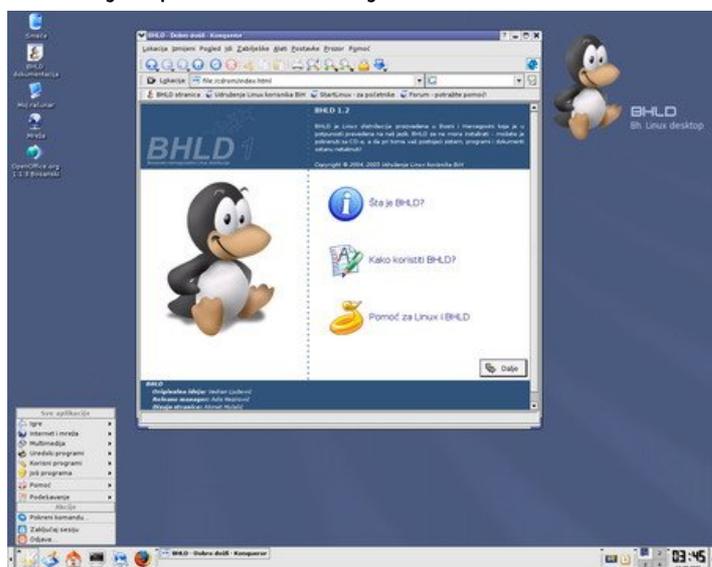
Na kraju je ipak odlučeno da nam se dodeli na početku zahtevana skraćenica RS.

Distroflash

BHLD

BHLD je nova Linux distribucija koja dolazi iz susedne nam države i to iz BiH. Zasnovana je na popularnom KNOPPIX-u i, kao i ova popularna distribucija, predstavlja Live CD. Osnovni cilj ovog projekta jeste da se napravi i kreira kompletna desktop Linux distribucija lokalizovana na bosanski jezik koja bi zadovoljila potrebe tamošnjih Linux korisnika.

Korisne adrese:

<http://bhld.linux.org.ba/>

Bardinux

Bardinux je nova Linux distribucija koja je zasnovana na popularnom Ubuntu Linuxu i koja je stvorena od strane ljudi u Sekretarijatu za slobodan softver pri Univerzitetu La Laguna na španskom Kanarskom ostrvu. Ova

distribucija je naravno desktop orijentisana i napravljena je specijalno za potrebe tog univerziteta. Od programa sadrži uglavnom poznata nazive kao što su: OpenOffice, Firefox, Thunderbird, Inkscape, Scribus, Blender, Yafray, Amarok, Gimp itd...

Korisne adrese:

<http://www.ssl.ull.es/bardinux>

Linux Mint

Linux Mint je GNU/Linux distribucija koja je zasnovana na Kubuntu Linuxu. Njen osnovni cilj jeste da Linux korisnicima ponudi ulepšanu verziju Kubuntu-a, sa poboljšanim izgledom, najsvježijim paketima i podrškom za multimedije. Linux Mint dolazi kao jedan live CD u okviru koje postoji i grafički instalater. Dolazi sa: KDE 3.5.4, Koffice 1.5.2, AmaroK 1.4.1 i Firefox 1.5.0. I koristi 2.6.15.22 kernel, Xorg 7.0 i gcc 4.0.3. Trenutno je u beta razvoju, a prva verzija nosi naziv: Linux Mint 1.0 "Ada" beta 007

Korisne adrese:

<http://linuxmint.com/>

Nadolazeće realizacije distribucija

Pogledajte i u ovom broju pregled nadolazećih realizacija Linux/BSD distribucija i najave novih verzija:

Oktobar:

- * 01-10-2006: FreeBSD 6.2-BETA2
- * 02-10-2006: NetBSD 3.1
- * 05-10-2006: openSUSE 10.2 Alpha 5
- * 11-10-2006: Fedora Core 6
- * 15-10-2006: FreeBSD 6.2-RC1
- * 15-10-2006: Vine Linux 4.0 RC
- * 19-10-2006: Ubuntu 6.10 RC1
- * 26-10-2006: openSUSE 10.2 Beta 1
- * 26-10-2006: Ubuntu 6.10
- * 29-10-2006: FreeBSD 6.2-RC2
- * 31-10-2006: Vine Linux 4.0
- * XX-10-2006: PC-BSD 1.4

Novembar:

- * 01-11-2006: OpenBSD 4.0
- * 09-11-2006: openSUSE 10.2 Beta 2
- * 13-11-2006: FreeBSD 6.2
- * 23-11-2006: openSUSE 10.2 RC 1

Decembar:

- * 07-12-2006: openSUSE 10.2
- * XX-12-2006: Debian GNU/Linux 'etch'
- * XX-12-2006: PC-BSD 1.5
- * XX-12-2006: Red Hat Enterprise Linux 5

U ovom mesecu nas očekuje razvoj novih verzija nekoliko BSD distribucija: FreeBSD 6.2, PC-BSD 1.4 i NetBSD 3.1, kao i finalne verzije dve popularne Linux distribucije i to Fedora Core 6 i Ubuntu Linux 6.10

Distrowatch

U ovom mesecu ništa novo i uglavnom je sve isto kao i proteklih meseci. Na vrhu su i dalje Ubuntu, openSUSE, Fedora i Mandriva dok se ostale distribucije uglavnom smenjuju u zavisnosti od toga kada izlazi nova verzija.

1	Ubuntu	2357<	40	NetBSD	158<	79	dyne:bolic	70=
2	openSUSE	1954>	41	IPCop	152=	80	YellowDog	66=
3	Fedora	1315>	42	Linspire	151=	81	Tilix	66=
4	MEPIS	1137<	43	LFS	135>	82	MoviX	64=
5	Mandriva	989>	44	DeLi	135>	83	Helix	63=
6	PCLinuxOS	937<	45	VLOS	134<	84	GoboLinux	63>
7	Slackware	878<	46	Vine	131>	85	DragonFly	61=
8	Debian	815<	47	Solaris	130>	86	Yoper	60=
9	DamnSmall	731<	48	VideoLinux	128=	87	SmoothWall	60<
10	Gentoo	714<	49	Kurumin	127>	88	SMEServer	60=
11	Freespire	563>	50	GeeXboX	126=	89	LiveCDRouter	60=
12	Puppy	554=	51	SymphonyOS	123=	90	FreeNAS	60=
13	CentOS	540<	52	Kororaa	120<	91	aLinux	60=
14	Zenwalk	539>	53	BackTrack	120=	92	AUSTRUMI	59=
15	KNOPPIX	505=	54	DesktopBSD	116<	93	Mediainlinux	58=
16	UbuntuCE	500>	55	StartCom	115>	94	Edubuntu	58=
17	Kubuntu	434>	56	ClarkConnect	106>	95	Ultima	54<
18	FreeBSD	410>	57	Wolvix	103=	96	m0n0wall	54<
19	Sabayon	348<	58	Ark	102<	97	WhiteBox	50=
20	SLAX	337<	59	64Studio	101<	98	PUD	50=
21	Xandros	327<	60	OpenBSD	99=	99	Lunar	50=
22	Arch	314=	61	BLAG	98=	100	CRUX	50=
23	KANOTIX	307>	62	trixbox	94=			
24	Xubuntu	287>	63	Linpus	93>	Pad>		
25	Dreamlinux	280>	64	Gibraltar	93=	Porast<		
26	RedHat	276>	65	OpenLab	90>	Istirejting=		
27	Foresight	273>	66	Devil	86=	(korišćeni podaci sa DistroWatcha)		
28	LinuxXP	270>	67	BULinux	84=			
29	Frugalware	261<	68	Pentoo	83<			
30	GParted	256>	69	MyahOS	82>			
31	Vector	234<	70	T2	81=			
32	Nexenta	211>	71	Feather	81=			
33	KateOS	208<	72	Morphix	80=			
34	Elive	200<	73	Turbolinux	78=			
35	PC-BSD	186=	74	FoXDesktop	77=			
36	NovellSLE	177<	75	Berry	76=			
37	Musix	169=	76	Scientific	71=			
38	SaxenOS	167>	77	Gentoox	71=			
39	Underground	158=	78	How-Tux	70=			

Piše: **Ivan Jelić**
ivanjelic@gnuzilla.info

Let me enlighten you! Elive 0.5

ZA MNOGE KORISNIKE NAVIKLE NA SVOJA UČMALA OKUŽENJA, ELIVE MOŽE BITI OTKROVENJE.

U GNUzilli je već bilo reči o distribuciji koja kao grafičko okruženje koristi Enlightenment, koji od svog nastajanja predstavlja avangardu u svetu grafičkih okruženja za Unix-like operativne sisteme. Novo izdanje nosi ime Revolution i donosi najsvežiji E17 spakovan da ga i malo dete može probati. Iako je na sajtu priređivača u vreme preuzimanja ISO-a koji je testiran, stajala poruka da je skidanje

diska „za dž“ moguće preko užasno spore veze, dok se brzi link može dobiti nakon udeljenog novčanog priloga ovoj distribuciji. Ovo može da bude interesantno za korisnike koji imaju mogućnosti da odvoje koju desetinu eura, dok za nas koji živimo u Srbiji, ta opcija otpada. No, Distrowatch im je, namerno ili ne, doskočio pa je Elive moguće preuzeti sa linka koji je objavljen u vesti na ovom sajtu, bez ograničenja protoka, tačnije maksimalno koliko server gde je ISO dozvoljava. Novi Elive, kao što je pomenuto, donosi najsvežiji

Enlightenment DR17 koji se prilično stabilizovao od poslednjeg kontakta koji sam imao sa njim. Ono što naročito upada u oči je vrlo odmeren vizuelni identitet cele distribucije koji me je, ne znam iz kog razloga, tokom boota podsetio na openSUSE.

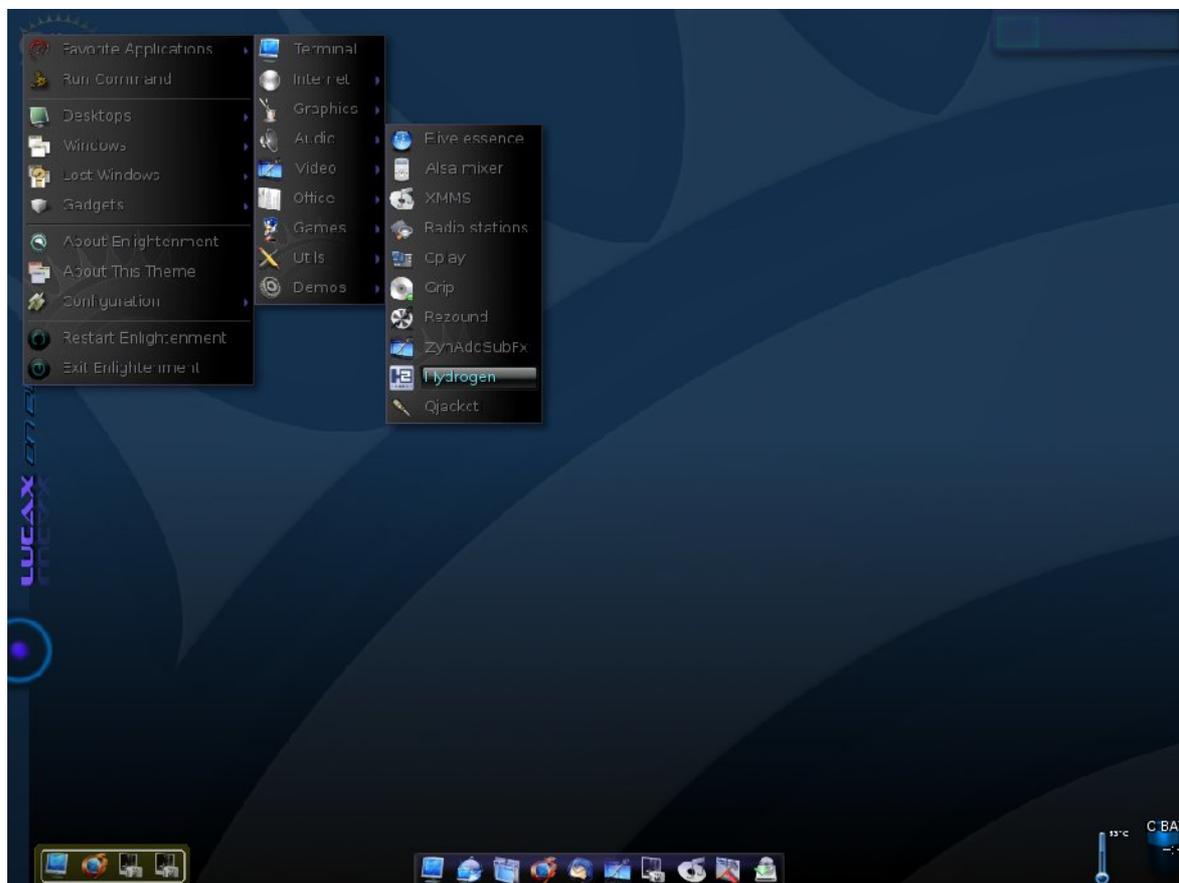
Nakon podizanja sistema, korisniku se nudi mogućnost odabira tipa monitora koji poseduje, rezolucije i tipa sesije koju treba podići. Naime, radi se o dve različite postavke okruženja kada je tema u pitanju, gde je prvi podrazumevani izgled, a drugi nazvan Night što govori o odabranm bojama i stilu. Ova tema izgleda zaista sjajno i nikako ne treba zaboraviti na nju. Pošto se izabere tema, podiže se grafičko okruženje, a login manager Engage dočekuje korisnika.

DR 17 je manje-više već ispričana priča tako da se nećemo previše zadržavati na njemu. Na sajtu Elivea se tvrdi kako je on ultrabrz i stabilan operativni sistem, bez iznenadnih poruka o greškama. Primetno manji broj dostupnih modula za

okruženje pokazuje da je tim zaista radio na tome da sistem bude što stabilniji, mada nije da se nije dogodilo da neki error istrči na ekran i saopšti krah određene aplikacije. Dakle, sistem zasnovan na okruženju, koje još uvek nije stabilno, nikako ne može to biti, što treba imati na umu. Uistinu, E17 jeste đavolski brz i vrlo vrlo stabilan obzirom na nivo na kom se nalazi.

Ono što je veoma pozitivna karakteristika ovog sistema je odabir aplikacija koje su zapakovane na disk. Elive je jedna od najupotrebljivijih distribucija koja staje na jedan običan CDROM, usled činjenice da se programima koji su u menijima može uraditi skoro sve. Uname -r daje izlaz u vidu verzije 2.6.15 Linux kernela koji je optimizovan da i686 procesore. Ova verzija je, pošto je Elive baziran na Debianu, uspela da uhvati period mirnog mora kada je Xorg u pitanju na Debianu (muka oko prelazak na Xorg 7 je bilo stvarno previše), pa je grafički server u Revoluciji verzije 7.0 što omogućava bolju pogršku

za grafički hardver i njegove mogućnosti. DRI i OpenGL se uključuju automatski tamo gde postoji podrška, pa se igrice iz menija mogu odmah igrati.

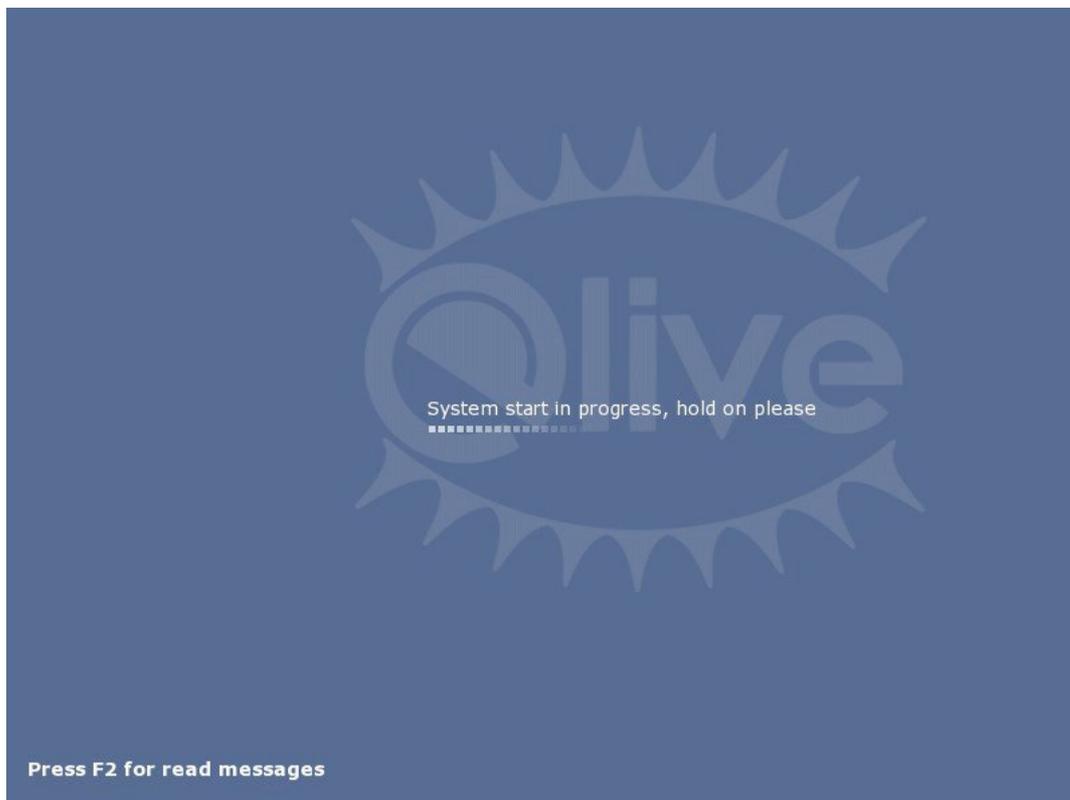
Krenimo redom. Firefox je zastupljen u verziji 1.5.0.6, Thunderbird u 1.5.0.5, dok je za IM moguće koristiti GAIM i AMSN. Xcah je naravno tu, dok je za surf iz shella dostupan Lynx, a za povezivanje na FTP servere GFTP. Promedba na nepostojanju P2P alata može biti na mestu, ali treba imati na umu ograničenje u prostoru. Grafika je prilično dobro pokrivena, ali mi nikako nije jasno zašto nema normalnog programa za rad sa vektorskom grafikom, dok je Blender uvršten u izdanje. Audio i video su, bilo da se radi o obradi ili potrošnji najbolje opskrbljeni, pa su podrazumevane aplikacije na GNU/Linuxu i ovde prisutne, sa dodatkom programa poput Rezounda ili Hydrogena, dok je video obrada posao Cinellere i Kina. Acidrip je pun pogodak, pošto je ovaj program vrlo funkcionalan i lak za korišćenje. OpenOffice 2 je takođe tu, a zajedno sa njim je u meni namenjen kancelarijskim aplikacijama smešteni Xpdf. Pomeunte igre se svode na Cromium, TuxPuck i Armagetron, mada ne treba zaboraviti ni

ScummVM i ZSnes emulatore. Gnome Baker, Bonfire i CDW su ostavljeni kao rešenja za narezivanje optičkih medija, dok je prisutan i Gparted. Sve u svemu, na Eliveu postoji za svakoga ponešto sem za ljubitelje vektorskog crtanja koji će ovoga puta ostaju kratki za alatku koja može da napravi nesto konkretno.

Elive je moguće instalirati na hard disk vrlo jednostavnim postupkom, dok su programeri iz ekipe ove distribucije bili vredni i sve što su uradili sa Enlightenmentom zapakovali u deb pakere i postavili ih u repozitorijum. Linije koje treba uneti u sources.list glase deb <http://idefix.eup.uva.es/elive> elive main efl elive tests ili deb <http://www.vobcopy.org/mirror/elive> elive main efl elive tests, a treba imati na umu da je ovo test softver.

Ova distribucija ima nekoliko vrlo pozitivnih karakteristika. Pre svega, omogućava vrlo jednostavno isprobavanje okruženja E17 od kog se mnogo očekuje.

Zahvaljujući širokom dijapazonu aplikacija, može poslužiti za prezentaciju slobodnog softvera svih namena, a Gpared pruža potencijal za hirurgiju nad hard diskovima. Stoga, ukoliko možete, nemojte da propustite priliku da probate Elive, možda to bude ljubav na prvi pogled.

Piše: **Marko Herman**
markoherman@gnuzilla.info

Ubuntu i ja

Upoznavanje sa Ubuntuom

JA SAM SVEŽ KORISNIK GNU/LINUX SISTEMA. I KAO ŠTO BI SVAKI POČETNIK TREBALO DA URADI, KORISTIM UBUNTU. ALI DA BI STE SHVATILI ZAŠTO IMAM POTREBU DA PIŠEM O UBUNTUU ONO ŠTO MANJE-VIŠE SVI VIŠEGODIŠNJI KORISNICI RAZNIH GNU/LINUX DISTRIBUCIJA ZNAJU, MORATE DA ZNATE PONEŠTO I O ISTORIJI MOJE UPOTREBE RAČUNARA.

Sve je počelo pre više od 20 godina jednom Lolom 8, a potom sam prešao dug put preko C64, Spectruma, pomalo i Amige kod ortaka, Macintosh-a i raznih PC konfiguracija. Ako malo više znate o svim tim računarima jasno vam je da su osim PC-a, svi ostali imali ugrađeni OS koji su korisnici podrazumevali i niko nije preterano razmišljao o zameni, eventualno o proširenju (otud recimo GEOS na C64). I kada na taj način razmišljate o računarima, tako nastavite i kad nabavite prvi PC. Još kada se to odvija u vreme kada je MS DOS bio apsolutni standard, IBM-ov OS/2 je polako propadao, DR DOS je bio dobra alternativa, ali ipak nije bilo interneta da biste došli do ičega... Sve smo "kupovali" po nekim stanovima, a vreme kutija na Bulevaru je bilo dosta daleko.

U to vreme je u mom okruženju izuzetno uzbuđenje izazvalo pojavljivanje Windowsa 3.1, a potom i 3.11... a kada u toj situaciji na kursu iz programiranja u jeziku C čujete da postoji i nešto drugo (Unix) nemate pojma kako da do njega dođete. Tada su i informatički časopisi povremeno (rekao bih češće nego danas) prenosili informacije o softveru otvorenog koda i pojavi GNU/Linux distribucija, ali sam ja imao tu sreću da mi otac

donosi slovenačke časopise koji su više prostora posvećivali tim temama. (Sećam se jedne priče o, a možda i sa, guruom slobodnog softvera RMS-om.) Ali sve to osim prirodnog interesovanja nije moglo samo po sebi mnogo da utiče.

Prvi dodir sa GNU/Linuxom bila je neka, za tadašnje pojmove golema, distribucija od recimo 4-5 MB koju sam našao na Sezamu, a koja se pokretala iz DOS-a. Imao sam i nekoliko knjiga i malo sam se igrao... ali bilo je to daleko od ozbiljne upotrebe. Sledeći "korak" došao je par godina kasnije... Nabavio sam Mandrake 10 i par puta pokušavao instalaciju, ali nisam imao sredstva za bekap sistema, a plašio sam se reparticionišem komp "na živo" i tako je to išlo u pokušajima.

Nakon tih "neuspeha" par godina nisam razmišljao na Linux teme. Posvećen poslu (novinarskom i uredničkom) bavio sam se hardverom, tek izokola prateći šta se dešava u OS svetu... To je bilo tako sve dok početkom ove godine u "PC Magazin" nije stvoren prostor za upliv novih tema. Rešio sam da bi bilo zanimljivo da zamolim nekoga iz GNUzilla ekipe da piše o Linux distribucijama i tako obogati sadržaj časopisa u kome sam tada radio... Neposredno pre nego što je Linux našao prostor na stranicama "PC Magazina" imao sam i jedan nesrećan pokušaj sa distribucijom Open SuSE 10 i pisao sam mali blog o tome na adresi win2lin.mojblog.co.yu (pogledajte čisto da vidite koliko sam lupetao).

I tako, na kraju mi je Ivan (Jelić) rekao da je za mene prava distribucija Ubuntu. Nabavio sam verziju 5.10, ispraznio hard disk na laptopu i nije

uspelo. Ali tokom leta mi je stigla verzija 6.06 (a potom sam preuzeo i 6.06.1) i instalacija je proletela brzinom koju nisam ni sanjao... Za oko sat vremena praktično je sve proradilo kako je očekivano. Određeni problemi su postojali sa zvučnom karticom, a ni posle rešavanja eksterni potencijometar za jačinu nije proradio. Drugi problem je integrisani modem, koji se nisam ni trudio pošteno da namestim pošto u eri ADSL-a modemi nisu od ključne važnosti.

Znači za tih sat vremena instalacije dobio sam i većinu bitnih programa. Na prvom mestu mislim na OpenOffice 2 i Firefox, koje sam i inače koristio svakodnevno. Naravno, tu je bila i gomila raznih drugih aplikacija, ali sam ipak morao da zadovoljim Windows navike. Za privatni e-mail sam nabacio Thunderbird, a za muziku XMMS i Beep Media Player koji će verovatno i ostati. MPlayer za filmove... i za početak bih se tu zaustavio. O softveru i podešavanju još dosta ću da pričam (da pišem u stvari).

Kako je ovakav tekst ipak usmeren ka onima koji ne znaju puno o GNU/Linux sistemima, pozabavio bih se sistemom instalacije programa i... pa praktično svega. Na Windows sistemima odete na neki sajt, nađete program, "skinete" ga i pokrenete instalaciju. Ovde postoji mogućnost da to uradite, ako nađete deb paket za Debian (što Ubuntu u osnovi jeste) distribuciju, ali suština nije u tome. Suština je u upotrebi Synaptic Package Managera (ako ne želite da se navikavate na rad iz komandne linije) ili komande apt-get (ako želite da kucate "naređenja" računaru). I jedan i drugi način koristi listu repozitorijuma, kolekcija raznovrsnog softvera pripremljenog za Ubuntu. Sve što možete instalirati, Synaptic lepo prikazuje raspoređeno po kategorijama, sa opisima svakog paketa, a

omogućava i deinstalaciju nepotrebnih stvari.

Taj sistem dodavanja funkcionalosti OS-u je od mene tražio najviše navikavanja. Jednostavno volim da surfujem netom i gledam šta ima novo od programa, vidim screenshote, funkcije... U Ubuntu svetu (odnosno u GNU/Linux svetu) je to moguće, ali na kraju dobijate mogućnost preuzimanja izvornog koda koji morate da kompajlirate ili dobijate pakete za pojedine distribucije ili upustvo kako da komandom apt-get instalirate taj program. Iako je sistem lagan za upotrebu kad se naviknete, mislim da je to jedna od stvari koja će morati malo drugačije (čitaj jednostavnije) da funkcioniše da bi Ubuntu (ili bilo koji OS) privukao sebi laike koji neće nikada želeći da kucaju komande.

Time bih završio moje prvo obraćanje vernim čitaocima GNUzille. U sledećoj epizodi videćete kako se snalazim nakon nekoliko nedelja upotrebe, šta me nervira, a šta me oduševljava...

Piše: **Ivan Čukić**
ivancukic@gnuzilla.info

PostgreSQL na lak način

Glom 1.1.2

GLOM JE FRONT-END ZA JEDNU OD NAJBOLJIH RELACIONIH BAZA PODATAKA – PostgreSQL – KOJI IMA ZA CILJ DA RAD SA BAZOM I PISANJE APLIKACIJA KOJE TOJ BAZI PRISTUPAJU, SVEDE NA KLIK TANJE MIŠEM.

Ideja je bila stvoriti program koji će sve ove poslove podići na još viši nivo nego što to rade OpenOffice.org Base, Microsoft Access i slični. Omogućava vam da u isto vreme stvarate i model podataka i korisničko okruženje za njihov unos i menjanje.

Instalacija

Ako ste jedan od ponosnih korisnika Debian ili Ubuntu sistema, dovoljno je samo da otkucate

```
# apt-get install glom
```

kao root korisnik i program će da bude spreman za rad. Moram samo da napomenem da se ovaj paket kod Debiana nalazi u unstable repozitorijumu.

Ako koristite Gentoo, potražite Glom na www.breakmygentoo.net repozitorijumu.

Za sve ostale, tu je preuzimanje arhive sa programom, instalacija neophodnih zavisnosti i standardni postupak:

```
$ ./configure  
$ make  
# make install
```

Zavisnosti za Glom su Bakery 2.4, libgdamm 2, Python 2.2 ili noviji, PyGtk, PyGda i, naravno, PostgreSQL baza podataka.

Podešavanje PostgreSQL-a

Podrazumevano podešavanje za PostgreSQL bazu je da ne dozvoljava nikom da se konektuje na nju

preko TCP/IP protokola. Prvi korak moraće da nam bude kreiranje korisnika kome ćemo da dozvolimo ovakav „luksuz“. Ako već imate korisnika koji ima dozvole za pristup i želite njega da koristite, možete da preskočite ovu sekciju.

Prvo moramo da se ulogujemo kao postgres korisnik na sistem. Ako koristite Ubuntu, samo otkucajte

```
$ sudo -s -u postgres
```

i unesite vašu šifru, a ako koristite neki sistem kome sudo nije podešen, ulogujte se kao root (su, pa lozinka) i otkucajte

```
# su postgres
```

Sada na red dolazi pravljenje korisnika (važi za PostgreSQL u verziji 8.x):

```
$ createuser -P  
Enter name of role to add: murrayc  
Enter password for new role:  
Enter it again:  
Shall the new role be a superuser? (y/n) y  
CREATE ROLE
```

I, za kraj, restartujte postgresql server (za ovo morate biti root korisnik).

```
$ etc/init.d/postgresql restart
```

Pokretanje Gloma

O samom pokretanju i nema šta da se kaže – bićete upitani za ime projekta koji želite da pravite, korisničko ime i lozinku, kao i za podatke o lokaciji servera na koji se povezujete.

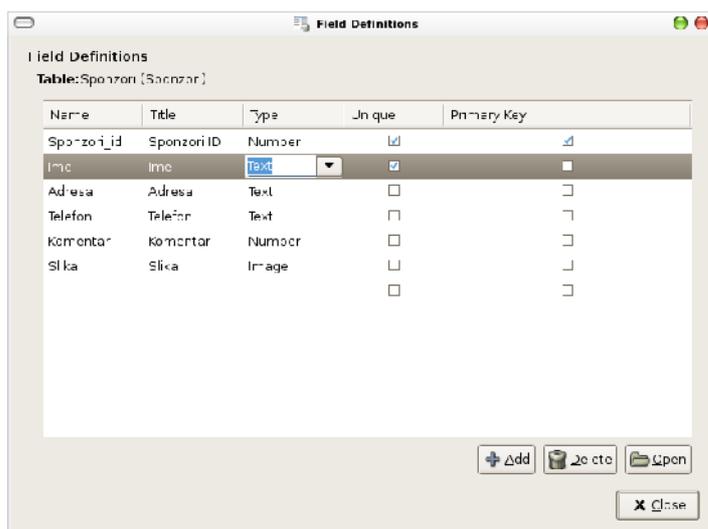

Pravljenje baze

Prvi korak je pravljenje tabela koje su nam potrebne u projektu.

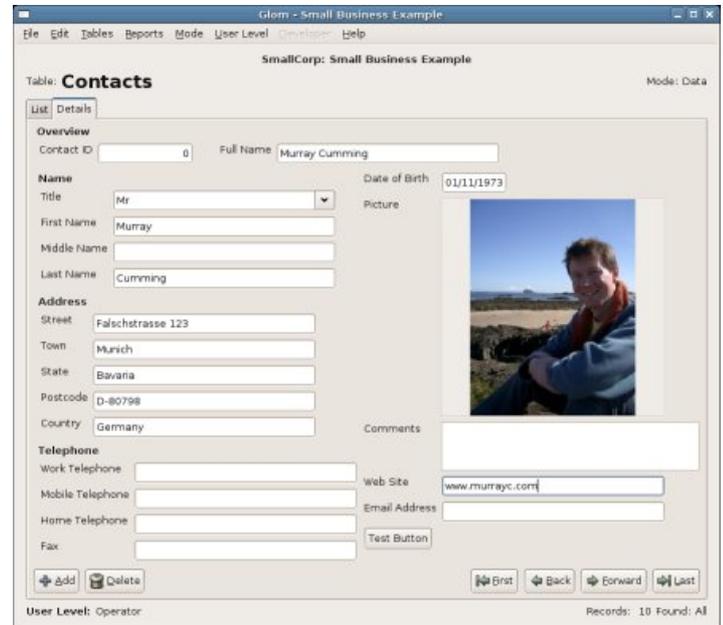

Svako od polja u tabeli mora da ima neki od sledećih tipova: number, text, date, time, boolean ili image.

Dok kreirate polja u tabeli, automatski se kreira i dijalog za unos podataka. Za svako od polja, u

dijalogu kreiraće se odgovarajuća komponenta za unos. Na slici možete videti kako izgleda jedan od primera na Glom sajtu.

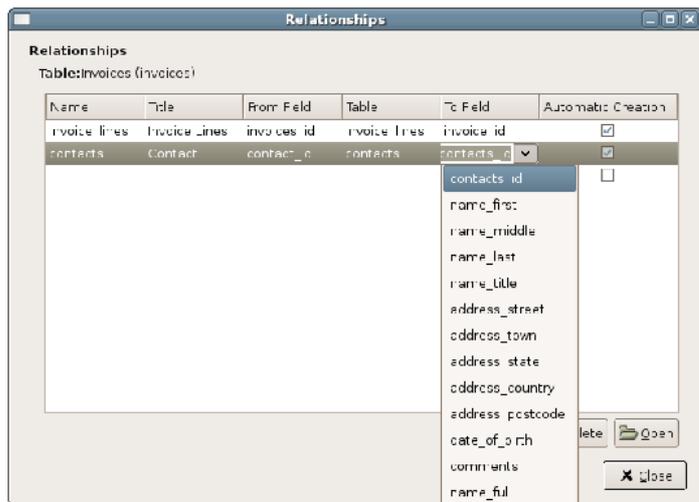
Glom sve ovo pravi bez potrebe za ikakvom intervencijom – dovoljno je samo napraviti tabele, relacije među tabelama, grupisati polja svake tabele u kategorije da bi polja u dijalogu bila grupisana onako kako želite, i prozor sa slike je gotov za 10 minuta.

Relacije među tabelama

U ovom polju Glom malo kaska za konkurencijom – korisnici ovakvih programa su navikli na grafički prikaz tabela kod koga je dovoljno povući mišem od jednog polja jedne tabele, do drugog polja druge da bi se relacija napravila.

Kod Gloma je priča jednostavnija, ali i manje atraktivna i manje intuitivna. Imate spisak uspostavljenih relacija u koji možete da dodajete nove, ili da brišete i menjate postojeće relacije.

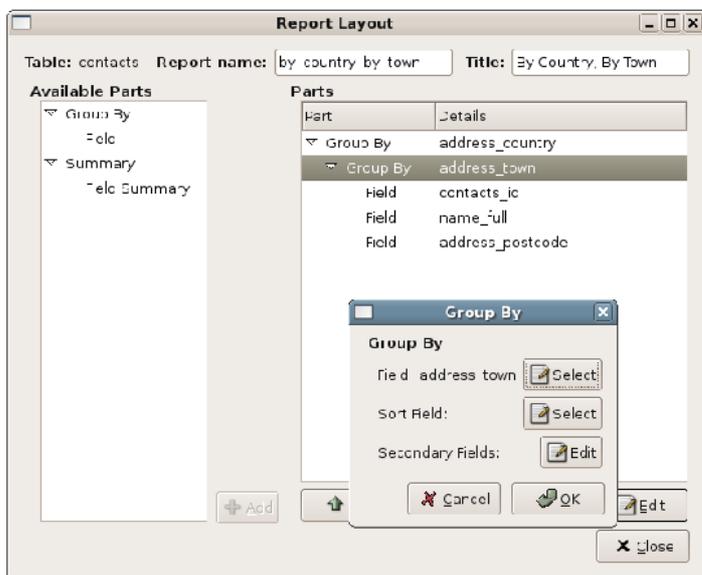

kad udarite glavom u plafon i shvatite da mogućnosti programa nisu dovoljne za vaš projekat. Tada je jedina uteha koju Glom pruža ta da bar imate već kreirane tabele u PostgreSQLu i da, kad budete pravili ozbiljan program, nećete morati ispočetka da kreirate sve podatke, tabele i relacije.

Izveštaji

Izveštaji se prave, kao i sve ostalo u Glomu uz nekoliko kliktaja mišem – šta želimo da bude prikazano, kojim redosledom ređati podatke, u odnosu na koju kolonu ih ređati i slično.

Napredne opcije?

Najprecizniji odgovor na ovo pitanje bi bio: „Nema ih.“ Uz pomoć ovakvih programa je moguće napraviti mnogo toga bez ikakvog programerskog umeća, za stoti deo vremena koje bi bilo potrebno za pravljenje istog programa u nekom pravom programskom jeziku. Problem nastaje u trenutku

Piše: **Ivan Jelić**
ivanjelic@gnuzilla.info

Peglanje se nastavlja

Gnome 2.16

SUDEĆI PO DOSADAŠNJEM POŠTOVANJU RASPOREDA, SAMO NUKLEARNI RAT ILI NEKA POVEĆA HAVARIJA SVETSKE MREŽE MOGU DA ODLOŽE ŠESTOMESEČNO OBJAVLJIVANJE NOVE VERZIJE OKRUŽENJA GNOME.

Skoro uvek kada se dogodi objavljivanje novog izdanja omiljenog softvera koje donosi revolucionarne novine, po inerciji se ista očekivanja vezuju i za verziju koja nailazi posle nje. No, retko se dešava da veliki koraci idu jedan za drugim. GNOME 2.16 upravo predstavlja ilustraciju navedenog. Nakon verzije 2.14 koja je liniju uzlazne putanje okruženja postavila pod znatno većim uglom, nije bio realno očekivati da sledeća verzija učini isto. Napredak postoji, a nove mogućnosti i unapređenja nisu toliko očigledna kao što je to bio slučaj pre šest meseci. To nas naravno neće sprečiti da napravimo malu turu kroz GNOME 2.16.

Malo unutra, malo spolja

Kada su vidljiva unapređenja GNOME-a 2.16 u

pitanju, prvo što upada u oči nakon učitavanja nove verzije jeste novi set ikonica. Tačnije, u pitanju su stare podrazumevane ikone, ali redizajnirane prema smernicama Tango projekta. Iako se o ukusima ne raspravlja, stare ikone su bile prilično neugledne, dok novi set odaje znatno bolji utisak. Izgledaju svežije, dok boje dolaze do izražaja. Iako je kod velikog broja korisnika prvi korak nakon pokretanja svežeg GNOME-a bio promena ikonica i teme okruženja, ovoga puta će se češće događati da podrazumevana tema ostane nešto duže u upotrebi.

Iako se Cairo očekivao u verziji 2.14, njegovo uključivanje u sistem je ostavljeno tek za novi GNOME. Ljubitelji GNOME-ovih igara su takođe obradovani vektorizacijom grafike u njima, pa su sada karte kojima se igra pasijans recimo daleko prijatnije i uglednije.

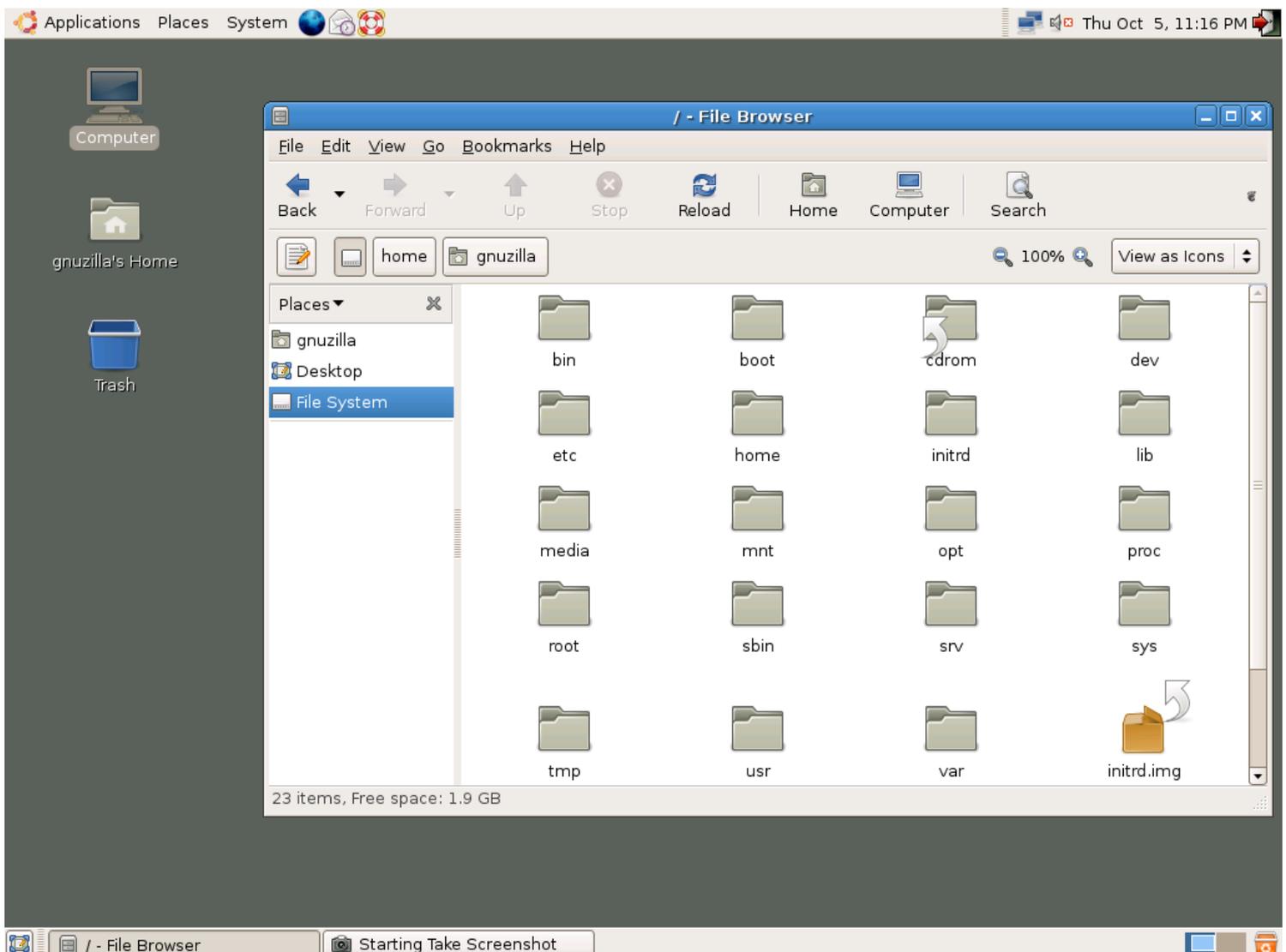
Metacity je dobio 3D mogućnosti koje se uistinu ne dobijaju po defaultu. Kako bi bile dostupne potrebno je kompajlirati metacity sa opcijom –

enable-compositor. Ova mogućnost se oslanja na GLX_texture_from_pixmap ekstenziju za koju podršku trenutno imaju grafički sistemi zasnovani na čipovima ATI Radeon sa oznakama od 7000 do 9250 i Intel od i830 do i945. Beta drajveri za nVidia kartice omogućavaju podršku za potrebnu ekstenziju, ali je sama podrška Metacityja kao značajna novina ostavljena za sledeće verzije okruženja. Dakle, pored XGL-a i AIGLX-a, sam GNOME se okreće ka iskorišćavanju potencijala grafičkih podistema što je za svaku pohvalu. Naravno, realna providnost prozora je samo početak. Nadamo se da će naredne verzije doneti više trodimenzionalnih efekata koji de facto postaju trend kada su radna okruženja u pitanju.

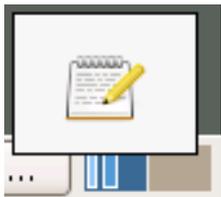
Podrazumevane aplikacije koje se isporučuju uz GNOME su takođe doživele nekoliko manjih inovacija, dok su neke debitanti. Čini se da je najkorisnija unapređenja doživeo power management sistem koji sada omogućava drugim programima da komuniciraju sa ovim podsystemom što dovodi do boljeg iskorišćenja energetskih resursa. Praćenje istih je sada puno lakše i komformnije pomoću grafikona koji jasno pokazuju kako i kada je energija korišćena.

Kada govorimo o monitoringu, control freakovi biće oduševljeni alatom za analizu diskova. Šalu na stranu, Baobab je vrlo korisna alatka koja omogućava vrlo iscrpno praćenje iskorišćenja prostora na disku. Stari uređivač menija je zamenjen

novim pod nazivom Alacarte, mada će ova promena ostati neprimećena kod korisnika Ubuntu, pošto je on u ovoj distribuciji već bio uključen kao default alat svoje namene.

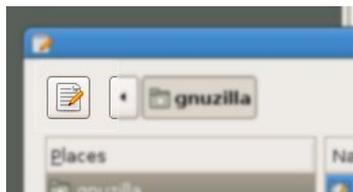
Totem se sada bolje integriše u web strane, bilo da se radi o Windows Media ili RealPlayer formatima.

Zanimljiva usability inovacija je mogućnost prevlačenja aplikacija u drugu virtuelnu radnu površinu iz taskbara. Prilikom ove akcije, ali i prilikom prevlačenja prozora

u okviru menadžera radnih površina, prikazuje se uvećana ikonica aplikacije. Već naslućujemo savet za narednu verziju: umesto ikone umanjeni prozor sa prikazom njegovog sadržaja u realnom vremenu. Poslednji novajlija za ovaj put je Tomboy koji sada predstavlja podrazumevani program za manipulaciju porukama. To nas ujedno uvodi u pogled na promene ispod haube.

Velika novost, kada je unutrašnjost novog GNOME-a u pitanju, je ulazak MONO-a u ovo okruženje. To u prevodu znači da su sada C# biblioteke deo GNOME-a, a od naredne verzije okruženja biće moguće predlaganje da moduli pisani u ovom jeziku postanu deo GNOME-a. GTK je prisutan u novoj verziji 2.10 i donosi poboljšanja zacrtana projektom Ridley o kome je bilo reči u prethodnim brojevima GNUzille. Opipljive novine koji je novi GTK doneo su unapređeni dijalog za štampanje i mogućnost promene načina prikazivanja putanje aktuelne lokacije klikom na dugme koje se nalazi pored trake sa putanjom. Tu je i podrška sa Unicode 5, dok su neke od GTK

tema uklonjene usled nedostatka programera za njihovo održavanje.

Lokalizacija i ovog izdanja je potpuna kada je srpski jezik u pitanju, zahvaljujući ekipi sa www.prevod.org.

Upgrade? Što da ne...

Iako ne donosi promene od kojih zastaje dah, novi GNOME je vredan upgradea. Okruženje se ponaša za nijansu hitrije nego što je to slučaj sa prethodnom verzijom, dok su sitna unapređenja platforme i samih aplikacija dalja dopuna onoga što nedostaje. Ukupne performanse su u blagom porastu, stabilnost je na nivou koji se i očekuje, pa valja ostati u toku i ovaj put kada je GNOME u pitanju. Većina distribucija će u verzijama koje se očekuju da uključi i ovu verziju GNOME-a, što je, s obzirom na novine koje donosi, najbolje rešenje ukoliko govorimo o načinu prelaska na novu verziju.

855resolution

PROBLEM SA REZOLUCIJOM NA INTELLOVIM MOBILNIM GRAFIČKIM ČIPSETIMA 855/865/915

Ako ste se susretali sa laptopovima koji poseduju Intelove grafičke čipsete 855/865/915, sigurno ste primetili da nije moguće izabrati neku "egzotičnu" rezoluciju ekrana, već samo 640x480, 800x600 i 1024x768.

Bez obzira na podešavanja ekrana, moguće je izabrati samo te tri rezolucije, što je poznata boljka tog grafičkog čipseta. Problem je

rešiv primenom programa 855resolution autora Alana Poirijera (Alaina Poiriera). Potražite taj program na instalacionom disku vašeg distroa, a ako ne postoji, izvorni kod možete skinuti sa adrese

<http://perso.orange.fr/apoirier/>.

Prijavite se kao root u konzoli (komanda su ili sudo -s) i otkucajte:

```
# 855resolution -l
```

Kao izlaz bi trebalo da dobijete listu podržanih modova, nešto kao:

```
Mode 30 : 640x480, 8 bits/pixel
Mode 32 : 800x600, 8 bits/pixel
Mode 34 : 1024x768, 8 bits/pixel
Mode 38 : 1280x1024, 8 bits/pixel
Mode 3a : 1600x1200, 8 bits/pixel
Mode 3c : 1920x1440, 8 bits/pixel
Mode 41 : 640x480, 16 bits/pixel
Mode 43 : 800x600, 16 bits/pixel
```

```
Mode 45 : 1024x768, 16 bits/pixel
Mode 49 : 1280x1024, 16 bits/pixel
Mode 4b : 1600x1200, 16 bits/pixel
Mode 4d : 1920x1440, 16 bits/pixel
Mode 50 : 640x480, 32 bits/pixel
Mode 52 : 800x600, 32 bits/pixel
Mode 54 : 1024x768, 32 bits/pixel
Mode 58 : 1280x1024, 32 bits/pixel
Mode 5a : 1600x1200, 32 bits/pixel
Mode 5c : 1920x1440, 32 bits/pixel
```

Zatim, treba odabrati mod koji vam odgovara i primeniti ga. Recimo da želite rezoluciju 1600x1200 sa dubinom boja od 32 bits/pixel (mod 5a u tablici), potrebno je izvršiti sledeću komandu:

```
# 855resolution 5a
```

Nakon toga bi trebalo da se pojavi poruka o uspešno primenjenom patchu. Međutim, moguće je praviti i kombinacije. Ako želite rezoluciju npr. 1280x800 sa dubinom boja od 32 bits/pixel onda treba napisati komandu:

```
# 855resolution 5c 1280 800
```

Nakon obaveštenja o primenjenom patchu, restartujte X server (Ctrl+Alt+Backspace). Ako funkcioniše, onda rezoluciju treba učiniti permanentnom. U tu svrhu se može napraviti skripta koja će da se pokreće sa sistemom. Kao root napravite tekstualni fajl 855resolution u direktorijumu /etc. U taj fajl trebalo bi upisati komandu za primenu željene rezolucije, npr:

```
#!/bin/sh
```



```
855resolution 5c 1280 800
```

Nakon toga, otvorite konzolu, prijavite se kao root (su) i otkucajte komandu

```
# chmod u+x /etc/855resolution
```

koja će taj fajl da učini izvršnim. Da bi se ta skripta izvršavala pri bootovanju sistema, u najvećem broju slučajeva je dovoljno linkovati taj fajl u /etc/rcs.d/rc5.d komandom

```
# ln -s /etc/855resolution \  
/etc/rc.d/rc5.d/S45855resolution
```

Međutim, kod nekih distribucija, kao što je SuSE, nije tako. Da bi SuSE izvršavao tu skriptu pri bootovanju, treba editovati fajl /etc/init.d/boot.local i u njega dodati red

```
/etc/855resolution
```

nakon čega će i SuSE da izvršava tu skriptu.

Prevod i adaptacija: **Ivan Čukić**
ivancukic@gnuzilla.info

Zamena za sysvinit

Upstart za Ubuntu

NA UNIX-SLIČNIM SISTEMIMA, „INIT“ JE I BOG I BATINA. GNU/LINUX KOMBINACIJA KOJA SE NALAZI U SRCU (K)UBUNTU SISTEMA IMA U SEBI DELOVE DIZAJNIRANE PRE PREKO 30 GODINA.

Nazad kroz istoriju

Putujući ka prošlosti, vidimo Jana Murdoka kako pokreće Debian projekat, pre toga vidimo Torvaldsa i stvaranje Linuxa. Ubrzavamo i prolazimo pored Ričarda M. Stolmena i najavu GNU projekta. Polako stižemo na cilj – u svet „fanki“ kosatih ljudi, zabranjenih supstanci i cvetno uređenim kombijima marke „folksvagen“. Dobrodošli u šezdesete.

U to doba, ogromne količine novca su trošene na pitanja poput šta je prvo nastalo jaje ili kokoška. Kod UNIX sistema se odgovor uvek znao – prvo je nastao „init“. Po pokretanju kernela, pokreće se program koji dobija pid 1 i koji preuzima kontrolu dalje.

Zahvaljujući činjenici da ima kontrolu nad podizanjem (inicijalizacijom) sistema, nazvan je „init“.

Većina distribucija GNU/Linux sistema za ovu svrhu koristi sysvinit (System V – AT&T Unix razvijen ranih osamdesetih). Sysvinit pokreće systemske servise tako što pokreće skriptove iz /etc/rc?.d direktorijuma, gde ? zavisi od toga da li želimo da pokrenemo računar (i u kom modu), da ga ugasimo ili resetujemo.

Mana ovog pristupa je da moderni računari imaju

potrebu za dinamičkim menjanjem stanja – kad se ubaci neki USB uređaj, kad se računar poveže na Internet i slično.

Upstart

Razvojni tim Ubuntuja je želeo da napravi nešto dinamičnije, što reaguje na promene u sistemu pokrećući potrebne, odnosno zaustavljajući nepotrebne procese. Tako je nastao Upstart.

Jedan od sličnih pristupa ima initNG, ali, po rečima glavnog programera Upstart sistema, Skota Džejmsa, razlika je u tome da „se initNG pokreće sa određenim ciljevima koje želi da ispuni, dok se Upstart pokreće bez ikakvog cilja i onda odlučuje na koju stranu da ide.“

Ovo znači da ako Upstart ne dobije informaciju da je računar umrežen, DHCP neće pokušavati da automatski sazna IP adresu računara. Isto tako, ako nije uspostavljena konekcija, neće se pokrenuti ni Apache Web Server.

Glavni cilj Upstarta je pravljenje sistema sigurnijim i jednostavnijim. Ubrzavanje podizanja i gašenja sistema nije bio cilj, nego više nus-pojava.

Testiranje

Upstart je uključen u poslednje razvojne verzije Edgy Efta (Ubuntu 6.10). Sistem radi pouzdano uz neke sitnije probleme koji će, nadamo se, biti ispravljani kad se pojavi finalna verzija.

Piše: **Ivan Čukić**
ivancukic@gnuzilla.info

Mozilla, Ubuntu...

Debian u problemima

DEBIAN, JEDAN OD NAJVEĆIH „COMMUNITY“ PROJEKATA NA SVETU, OD IZDAVANJA POSLEDNJE STABILNE VERZIJE SVOJE DISTRIBUCIJE GNU/LINUX SISTEMA (3.1 – SARGE) KONSTANTNO UPADA U PROBLEME.

Ubuntu

Početak svega je, bez pogovora, stvaranje Ubuntuja i njegova iznenadna ogromna popularnost. Na početku je sve izgledalo mnogo povoljnije po Debian – Ubuntu je bio Debian sa novijim verzijama softvera, različitim grafičkim temama, a unapređenja jednog sistema su većinom dopirala do, i postajala deo onog drugog.

Danas je situacija znatno drugačija – Ubuntu se značajno odvojio od svoje baze i stvari koje se u njega ugrađuju sve ređe nalaze put nazad ka Debian razvojnom timu. Zahvaljujući svemu ovome, i činjenici da je Canonical „preuzeo“ nekoliko Debian programera, u razvojnom timu Debiana se podizalo nezadovoljstvo, i mnoge mane projekta, koje su do sada bile većinom zanemarivane, su počele da isplivavaju na površinu.

Metju Geret

Najveći talas u Debian vodama je podigao jedan od vodećih programera koji je odlučio da napusti

projekat zbog slabe organizacije i sporosti pri donošenju odluka.

Po njegovim rečima, postao je umoran od silnih prepucavanja po mailing listama i IRC kanalima – oko tema poput „da li da se Debian objavljuje češće ili ređe?“, „da li je važnija sloboda softvera ili to da

korisnici mogu da koriste svoj hardver u potpunosti?“ i sličnim. Najveći problem, po njemu, je to što svi programeri u timu imaju jednako pravo glasa i da se svačije mišljenje jednako uvažava bez obzira na njegov dotadašnji doprinos projektu.

Ovde pravi paralelu sa organizacijom koju ima Ubuntu gde, u krajnjem slučaju, na vrhu stoji čovek koji može da kaže „biće ovako“ ili „biće onako“.

Ostatak razvojnog tima većinom nije hteo da komentariše odlazak Metjua, osim komentarima poput „dosta je doprineo projektu i žao nam je što nas napušta“. Neki su se odvažili i potvrdili da je nešto trulo u Debian zajednici i da se nadaju da će je ovaj događaj malo razdrmati i probuditi, ali da ovo ni u kom slučaju ne predstavlja početak kraja Debiana.

Mozilla Firefox

Da nesreća nikad ne ide sama pokazuje i situacija u

debian

koju je Mozilla korporacija (MozCo) stavila Debian.

Elem, zahvaljujući činjenici da je logo Firefox pretraživača zaštićen (non-free), i da se, samim tim, ne slaže sa Debian Free Software Guidelines (http://www.debian.org/social_contract), Debian ga nije uključivao u svoju distribuciju. Deluje prilično beznačajna stvar, zar ne? Sudeći po Mozilli, odgovor na ovo pitanje bio bi „ne“.

Prvi zahtev koji je Mozilla uputila je bio uključivanje celog „brenda“ u firefox paket, što Debian nije hteo da uradi. Zahvaljujući toj odluci, Mozilla je odlučila da se malo „sveti“ (može joj se) pa je rekla da Debian može da koristi zaštićeno ime Firefox i njegov logo samo ako sve izmene koje Debian pravi na izvornom kodu ovog pretraživača (takozvani patch-evi) prvo prođu kroz Mozilline ruke na odluku da li smeju da se primene ili ne, kao što to rade ostale distribucije (Fedora, SuSE...).

Naravno, kad su dva jarca na mostu, ni jedan ne želi da popusti, pa je tako i u ovom slučaju. Odlučeno je da će od sledeće verzije Debian GNU/Linux (4.0 – Etch), firefox biti preimenovan. Za sada još nije odlučeno koje će biti novo ime, ali najspominjaniji predlozi su IceWeasel, FreeFox i Web Browser (ovako je nazvan u Freespire distrou).

U ovoj priči ni za jednu od strana se ne može reći da je u „krivu“ – Mozilla štiti svoje ime kao što je to Debian radio u vezi sa distroima poput Debian Pure i sličnih, i ne želi da se nekontrolisane promene izvornog koda nalaze pod imenom Firefox, dok je i Debian u pravu jer, kad bi slali svaku izmenu na proveru kod Mozille, ažuriranje verzija i ispravljanje sigurnosnih propusta bi trajalo danima.

Piše: **Ivan Jelić**
ivanjelic@gnuzilla.info

Let me enlighten you!

Kopirajt u digitalnoj eri

Digitalna zajednica

Generalizacija kompjuterskih tehnologija kao strogo tehnicističkih je prisutna od početka razvoja računara i njihove zastupljenosti u svakodnevnim životima ljudi. Pojam zajednica u informatici je inicijalno bio vezan za zajednice programera koji su radili na određenim projektima. U doba postojanja tih zajednica je i korišćenje računara bilo mahom vezano za ljude koji ih čine funkcionalnim, pa je sloboda koju su imali bila podrazumevano prisutna. Napredak hardvera i softvera, i njegovo inkorporiranje u liberalni kapitalizam je vremenom počelo da proizvodi ograničenja koja su direktno uslovlila početak rada na slobodnom operativnom sistemu od strane Richarda Stallmana i GNU projekta. Stallman je bio svestan da softver nije još jedan prosti proizvod moderne civilizacije već njegova tekovina poput pisma ili štamparije i da slobode korišćenja i rada na kompjuterskim programima ne predstavljaju još jedan model razvoja već ljudska prava.

Slobodan softver poštuje slobodu korisnika omogućavajući slobodno korišćenje, deljenje i modifikaciju programa. Postojanje mogućnosti deljenja je otvorila nove aspekte povezivanja ljudi koji su na bilo koji način usmereni na slobodan softver, drugim rečima, stvorene su zajednice. Pored nužnog udruživanja programera koji zajedno rade na nekom softverskom projektu i koji su i ranije, uistinu ne u meri u kojoj je to slučaj sa slobodnim softverom, bili okupljeni u vidu nekakve zajednice, korisnici, odnosno ljudi koji ne umeju da programiraju su dobili mogućnost formiranja istih. U većini slučajeva su zajednice korisnika slobodnog

softvera nastajale spontano, usled nužne povezanosti određene grupe ljudi zajedničkim interesovanjima u vidu neke GNU/Linux distribucije ili specifičnog softvera. Slobodno se može reći da su zajednice korisnika slobodnog softvera prve velike i stabilne zajednice u svermenom informatičkom društvu. Slobode, ili možda još bolje rečeno ljudska prava koja slobodan softver pruža korisnicima predstavljaju glavni motiv udruživanja u zajednice, koje pak predstavljaju osnovu razvoja stabilnog i slobodnog društva.

Slobodan softver i zajednice programera i korisnika su pokazale da je udruživanje sa ciljevima višim od prostog stvaranja novca moguće uprkos propadanju takozvanih komunističkih društava koja su pojam zajednice koristile kao jedan od glavnih motiva za stvaranje iluzije koju su predstavljala. Postojanje grupa ljudi okupljenih oko etičkih principa i normi predstavlja neprocenjivu vrednost u doba otuđenja kreativnosti i individualnosti zarad profita i napretka potrošačkog društva.

Od zaštite autora do represije nad korisnicima

Osnovno pitanje kada se govori o delu koje se daje na korišćenje širokom krugu korisnika je način distribucije, odnosno zaštita autorskih prava autora dela. U svojim počecima, Copyright je služio kao zaštita koju je autor primenjivao na svoje delo u cilju omogućavanja ili onemogućavanja kopiranja od strane izdavača. Krajnji korisnici nisu imali previše razloga protiv, jer se on odnosio samo na izdavače ne pogađajući konzumente dela koje mu je

podlegalo. Razvoj računarskih tehnologija i mreža je omogućio masovnu razmenu informacija i znanja. Kopiranje i deljenje knjiga, muzičkih sadržaja ili bilo čega drugog je postalo lako i brzo. U tom momentu je Copyright postao ograničenje i za korisnike, koji su sve navedene mogućnosti savremenih tehnologija imali u svojim rukama. Kreativna sloboda i mogućnost nesmetanog protoka informacija i znanja na žalost nisu postale civilizacijske tekovine. Izdavački i medijski lobiji su iskoristili Copyright kao metod represije i kontrole pa umesto da zakoni štite korisnike i omogućavaju im slobodan pristup znanju, počeli su da služe kompanijama kao sredstvo kontrole. Moderna primena Copyrighta u velikoj meri odstupa od njegove inicijalne preimene. Umesto kontrole izdavača od strane autora, Copyright služi kao sredstvo kontrole u rukama izdavača u oba smera: prema korisnicima i prema autorima. Sloboda je postala rezidualna kategorija dok autorska prava umesto autoru pripadaju izdavačkoj kompaniji za koja objavljuje njegov rad.

Iako je generalno postao sredstvo represije i masovne kontrole, Copyright ipak nalazi primenu na mnogo humaniji način. Ograničavanje kopiranja je generalno ograničavanje slobode, ali Copyright se i danas primenjuje čak i kod slobodnih sadržaja. Iako se slobodni sadržaji, između ostalog zasnivaju na mogućnostima deljenja i korišćenja, ime određenog dela na primer, ne može biti kopirano u smislu korišćenja za neko drugo delo, i ono podleže Copyrightu. U tom smislu se, uistinu vrlo površno može reći da Copyright danas može služiti i kao sredstvo zaštite autora, jer omogućava zaštitu prava na stvaranje određenog dela.

GNU Free Documentation License

Copyright (C) 2000,2001,2002 Free Software Foundation, Inc.
51 Franklin St, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA
Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of
this license document, but changing it is not allowed.

0. PREAMBLE

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondly, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

This License is a kind of "copyleft", which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The "Document", below, refers to any such manual or work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as "you". You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under

copyright law.

A "Modified Version" of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A "Secondary Section" is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document's overall subject (or to related matters) and contains nothing that could fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them.

The "Invariant Sections" are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The "Cover Texts" are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A "Transparent" copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose

markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not "Transparent" is called "Opaque".

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The "Title Page" means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, "Title Page" means the text near the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

A section "Entitled XYZ" means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as "Acknowledgements", "Dedications", "Endorsements", or "History".) To "Preserve the Title" of such a section when you modify the Document means that it remains a section "Entitled XYZ" according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties: any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this

License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- A. Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
- B. List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
- C. State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
- D. Preserve all the copyright notices of the Document.
- E. Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
- F. Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
- G. Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
- H. Include an unaltered copy of this License.
- I. Preserve the section Entitled "History", Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled "History" in the Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.

J. Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions it was based on. These may be placed in the "History" section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.

- K. For any section Entitled "Acknowledgements" or "Dedications", Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- L. Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.
- M. Delete any section Entitled "Endorsements". Such a section may not be included in the Modified Version.
- N. Do not retitle any existing section to be Entitled "Endorsements" or to conflict in title with any Invariant Section.
- O. Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version's license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled "Endorsements", provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties--for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) any one entity. If the Document already includes a cover text for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled "History" in the various original documents, forming one section Entitled "History"; likewise combine any sections Entitled "Acknowledgements", and any sections Entitled "Dedications". You must delete all sections Entitled "Endorsements."

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection, and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an "aggregate" if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document's Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4. Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled "Acknowledgements", "Dedications", or "History", the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the

Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License "or any later version" applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation.

How to use this License for your documents

To use this License in a document you have written, include a copy of the License in the document and put the following copyright and license notices just after the title page:

Copyright (c) YEAR YOUR NAME.

Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2 or any later version published by the Free Software Foundation; with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts.

A copy of the license is included in the section entitled "GNU Free Documentation License".

If you have Invariant Sections, Front-Cover Texts and Back-Cover Texts, replace the "with...Texts." line with this: with the Invariant Sections being LIST THEIR TITLES, with the Front-Cover Texts being LIST, and with the Back-Cover Texts being LIST.

If you have Invariant Sections without Cover Texts, or some

other combination of the three, merge those two alternatives to suit the situation.

If your document contains nontrivial examples of program code, we recommend releasing these examples in parallel under your choice of free software license, such as the GNU General Public License, to permit their use in free software.

